

UNELE CONSIDERAȚII ASUPRA CALITĂȚII PREGĂTIRII SPECIALIȘTILOR DE LIMBI ȘI LITERATURI STRĂINE ÎN CADRUL UNIVERSITĂȚII BĂLȚENE

SOME CONSIDERATIONS ON THE QUALITY OF TRAINING FOREIGN LANGUAGES AND LITERATURES SPECIALISTS AT BALTI STATE UNIVERSITY

Angela COȘCIUG,
Universitatea de Stat „Alec Russo” din Bălți

Rezumat: În articol, prezentăm unele considerații asupra cauzelor lacunelor în procesul didactic în cadrul Universității de Stat „Alec Russo” din Bălți.

Cuvinte-cheie: calitate, predare, învățare, programe de studiu.

Abstract: The article deals with the teaching and learning foreign languages at Alecu Russo State University of Balti.

Key-words: quality, teaching, learning, teaching programs.

La ora actuală, orice instituție de învățământ superior din Republica Moldova activează, în primul rând, în baza unor planuri de studiu pe specialități, care impun „atingerea unor finalități concrete, proiectate atât la nivel de cunoștințe, capacități, cât și aptitudini”³⁵. Se susține că acestea s-ar manifesta drept „competențe generice și specifice”³⁶, care permit unui specialist nou-format să exercite o profesie oarecare. Pentru ca exercitarea în cauză să fie însă una cu mult succes, se cere și o formare continuă a specialistului, adică una pe parcursul întregii sale activități profesionale³⁷. Acestea sunt, în linii generale, principiile de bază, puse în aplicare astăzi, în sistemul de pregătire a specialiștilor cu studii superioare, în statul moldovenesc.

Luând însă cunoștință de documentele principale, care, la ora actuală, reglementează procesul de învățământ în instituțiile superioare din țară și care au fost elaborate de colaboratorii Ministerului Educației în acord cu documentele similare, aprobate la nivel european prin convenția de la Bologna – *Planul-cadru pentru studii superioare; Ghidul utilizatorului ECTS; Nomenclatorul domeniilor de formare profesională și al specialităților pentru pregătirea cadrelor în instituțiile de învățământ superior, ciclul I; Cadrul Național al Calificărilor pe cicluri și pe domenii generale de studiu/domenii de formare profesională* etc. – am constatat cu regret că acestea nici pe departe nu reglementează condițiile necesare unei pregătiri calitative a specialiștilor în cauză și, mai cu seamă, a celor de limbi și literaturi străine. Aduc, în acest sens, doar câteva argumente. E vorba, mai întâi de toate, de coraportul componentelor fundamentale, de formare a abilităților și competențelor generale, de orientare socio-umanistică, de orientare spre o specialitate sau specializare, sau două specialități sau specializări etc., prezentat în tabelele de mai jos pentru specialități creditate cu 180 și, respectiv, 240 de credite, coraport care, în realitate, nu poate fi adaptat cu succes la condițiile reale de pregătire a unui specialist într-o instituție superioară de învățământ din țară, în pofida iluziei ce se creează că acest lucru ar fi posibil prin numărul „variabil” de credite, oferite pentru fiecare componentă. De exemplu, pentru componenta „Unități de curs fundamentale” (specialități creditate cu 180 de credite), pot fi oferite de la 40 la 60 de credite:

Tabelul 1. Ponderea unităților de curs în Planul de învățământ pentru ciclul I: domeniile de formare cu 180 credite

Structura formativă de bază	Componente creditate	Unități de curs	Orientare spre o specializare	Orientare spre două specialități	Orientare spre învățământ
			Număr credite	Număr credite	

³⁵ Vezi *Planul-cadru pentru studii superioare*, aprobat prin ordinul Ministerului Educației RM, nr. 455, din 03 iunie 2011, p. 2, 6-7.

³⁶ *Planul-cadru pentru studii superioare*, aprobat prin ordinul Ministerului Educației RM, nr. 455, din 03 iunie 2011, p. 12-14.

³⁷ Să credem oare că competențele generice și specifice ale absolvenților instituțiilor de învățământ superior nu sunt încă formate, în bună parte, la momentul absolvirii acestora?

			(minim – maxim)	(minim – maxim)	vocațional
Trunchi comun	I. Unități de curs fundamentale		40-60	40-50	40
	II. Unități de curs de creare a abilităților și competențelor generale	- Limbi străine - Informatică	Până la 10 2-5	Până la 10 2-5	Până la 10 2-5
	III. Unități de curs de orientare socio-umanistică	Modulul socio-umanistic, inclusive o unitate de curs comunitară	18-25	15-18	15-18
Traseul individual	I. Unități de curs de orientare spre specialitatea de bază		40-70	40-50	60
	II. Unități de curs de orientare spre specialitatea secundară		0	30-35	0
	III. Unități de curs orientate către un alt domeniu la ciclul II*		20	20	20
	Stagiul de practică				
	Examenul de licență		5	6	5
	Total		180	180	180
	Modulul psihopedagogic		60	60	60

Notă:

*Doar în cazul studierii concomitente a două limbi.

1. Studentul poate continua ciclul II la o specializare din cadrul aceluiași domeniu de formare sau poate opta pentru un alt domeniu de formare.
2. Pentru studenții care nu solicită schimbarea domeniului urmat la ciclul I, în plan se vor include unități de curs din domeniul respectiv de formare: de orientare spre specialitate.

Tabelul 2. Ponderea unităților de curs în Planul de învățământ: domeniile de formare cu 240 credite

Structura formativă de bază	Component creditate	Unități de curs	Orientare spre o specialitate	Orientare spre două specialități*	Orientare spre învățământ vocațional
			Număr credite (minim – maxim)	Număr credite (minim – maxim)	
Trunchi comun	I. Unități de curs fundamentale		50-80	50-65	50
	II. Unități de curs de creare a abilităților și competențelor generale	- Limbi străine - Informatică	Până la 10 2-5	Până la 10 2-5	Până la 10 2-5
	III. Unități de curs de orientare socio-umanistică	Modulul socio-umanistic, inclusive o unitate de curs comunitară	25-35	23-25	20-25
Traseul individual	I. Unități de curs de orientare spre specialitatea de bază		50-95	50-65	80
	II. Unități de curs de		0	40-50	0

	orientare spre specialitatea secundară				
	III. Unități de curs orientate către un alt domeniu la ciclul II*		25	25	25
	Stagii de practică		20-30	20-30	40-50
	Examenul de licență		5	6	5
	Total		240	240	240
	Modulul psihopedagogic		60	60	60

Pentru specialitatea de bază sau cele două specialități de bază, „Planul-cadru...” prevede, respectiv, 40-70 de credite (din numărul total de 180 de credite) sau 50-65 (pentru specialitatea de bază) și 40-50 (pentru specialitatea secundară) din numărul total de 240 de credite, adică coraportul este același: se oferă de 2-2,5-3 ori mai puține ore pentru o specialitate/două specialități decât pentru științele socio-umanistice, de formare a abilităților și competențelor generale etc., luate împreună. Creditele oferite aici sunt și ele date sub formă de cifre variabile, de exemplu, 40-60. În realitate însă, având rezervate stabil câte 15-20 sau 20-30 de credite pentru stagiile de practică, câte 15-18 sau 18-25 de credite pentru științele socio-umaniste sau altele, se oferă un număr de credite pentru specialitățile de bază sau secundară, care, nici pe departe, nu poate atinge cota maximală, prevăzută de „Planul-cadru...” (și ea insuficientă unei pregătiri calitative a specialistului!). Astfel, chiar și în cazul când se oferă creditele minimale la științele ce nu țin direct de o specialitate, adică cele socio-umanistice, de pregătire generală etc., planul de studiu pentru o specialitate creditată, de exemplu, cu 180 de credite, cum este cea de „Profesor de limba și literatura franceză/engleză/germană/spaniolă”, se prezintă, în felul următor, din perspectiva coraportului nominalizat:

1. Componenta fundamentală (cu unități de curs de tipul „Teoria comunicării verbale”, „Introducere în lingvistică” etc.): 40 de credite³⁸;
2. Componenta de formare a abilităților și competențelor generale: o altă limbă străină – 10 credite; informatica – 5 credite;
3. Stagii de practică – 15 credite;
4. Examenul de licență – 5 credite;
5. Componenta de orientare socio-umanistică (cu unități de curs de tipul „Construcție europeană”, „Politici în statele europene” etc.) – 18 credite;
6. Modulul psihopedagogic: 30 de credite;
7. Componenta de orientare spre o specialitate: 57 de credite:

TOTAL: 180 de credite

Din schema de mai sus, desprindem încă o dată ideile expuse mai sus cu privire la iluzia posibilității adaptării planului de studiu condițiilor și necesităților reale de pregătire a unui specialist care are nevoie, în primul rând, de o pregătire calitativă în domeniul specialității, pe care o va profesa. Mă întreb, cum poate fi obținut acest lucru, dacă se pot oferi specialității doar 30% din numărul total de ore, prevăzute de planul de studiu pentru specialitatea în cauză?

Cu referire la pregătirea specialiștilor de limbi și literaturi străine în cadrul universității bălțene, mai apar și alte probleme, legate de planurile de studiu, cum ar fi cea a reluării parțiale, iar uneori și totale a unor conținuturi prin unități de curs diferite. E indiscutabil faptul că procesul de pregătire a unui specialist în domeniul nominalizat se cere a fi unul coerent, în sensul că unitățile de curs, prevăzute în planul de studiu, trebuie să înregistreze continuitate. Atunci însă când unități de curs de tipul „Teoria traducerii” și „Arta traducerii”, ambele cu prelegeri și seminare, sau „Teoria traducerii” și „Metode de traducere” sunt propuse în același plan, și apare întrebarea cu privire la reluarea de conținuturi. Este ea oare în favoarea studentului? Acesta din urmă își pune, de mulți ani, o singură

³⁸De componenta fundamentală, țin unitățile de curs cu un conținut preponderent teoretizat, care, uneori, au doar unele tangente directe cu specialitatea de bază, de exemplu, „Teoria comunicării verbale” pentru specialitatea „Traducători bilingvi”. Iată de ce, pentru această componentă, este oferit numărul minimal de credite pentru a mări numărul celor planificate pentru unitățile de curs ce țin de o specialitate și care contribuie direct la pregătirea teoretico-practică a specialistului, de exemplu, unitățile „Traducerea de afaceri” sau „Traducerea juridică” pentru specialitatea „Traducători bilingvi”.

întrebare: Când se va renunța la reluarea continuă, parțială, dar, de cele mai dese ori, totală de conținuturi în cadrul procesului de învățământ din Facultatea de Limbi și Literaturi Străine a universității bălțene?

Pregătirea, în Republica Moldova și alte țări europene de vest, a unui specialist de limbi și literaturi străine este diferită din cauza condiționării sociale diferite în țările nominalizate, în sensul că înregistrăm, în acestea, un grad diferit de mobilitate „linguală”, necesară însușirii cotidiene cu succes a unei limbi și culturi. Prin mobilitate „linguală”, concepem, în acest caz, posibilitatea cuiva de a învăța o limbă străină de la „străini” în cazul aflării acestuia în mediul nativ, a comunicării cotidiene a acestuia cu vorbitori și chiar profesori nativi etc. În acest sens, oportunitățile majorității studenților moldoveni care studiază limbile și literaturile străine sunt net inferioare celor ale studenților din alte țări ale Europei de Vest (limitându-se, de cele mai dese ori, la audierea unor materiale în limba străină, la conversația prin Skype cu străini care, cel mai des, nici nu sunt specialiști de limbi și literaturi străine!), în care mobilitatea „linguală” este la nivel, fapt ce le permite studenților să cunoască profund limbile străine chiar din liceu. În acest caz, și procesul de învățământ pentru însușirea profesiei de specialist în domeniul limbilor și literaturilor străine este unul diferit de cel din Republica Moldova, în sensul că el poate fi ajustat cu succes la prevederile convenției de la Bologna, deoarece cele 30% din numărul total de ore, oferite pentru unitățile de curs ce țin în direct de specialitate, contribuie cu succes la formarea unui specialist în domeniul nominalizat. Mă întreb atunci, care a fost rostul aderării grabnice a Republicii Moldova la convenția de la Bologna, dacă condițiile de promovare a procesului de învățământ superior în țară sunt departe de a fi cele din țările Europei de Vest? O nouă tentativă de a fi în pas cu Europa? Oare aderarea la convenția de la Bologna a îmbunătățit pregătirea specialiștilor cu studii superioare în țară, astfel încât diplomele moldovenești să fie recunoscute în Europa? Cred că prin aderarea în cauză s-a pierdut din calitatea pregătirii specialistului cu studii superioare, care, fie zis în treacăt, ca student nu prea posedă aptitudini de lucru individual pentru a se forma ca specialist.

Bibliografie

1. Cadrul Național al Calificărilor pe cicluri și pe domenii generale de studiu/domenii de formare profesională.
2. Ghidul utilizatorului ECTS.
3. Nomenclatorul domeniilor de formare profesională și al specialităților pentru pregătirea cadrelor în instituțiile de învățământ superior, ciclul I.
4. Planul-cadru pentru studii superioare, 2011.